

ÁRVA DZODZET*

(Részletek egy versciklusból)

I.

Pensier „Les Sandres“-ban
magyarul: a „Fogas“
nevű villában
lakom a schiffeni
tő partján
Árva Dzodzet
Major-Zala Lajos
a fribourgi költő
Göcsejből confédéré
Léchelles polgára
ki magyarul
svájci embert fogalmaz
e négy nyelvű hazában**
s Európát érzi
ujjbegyében

franciául simogat
németül érvel
s ha álmodik:
emberi nyelven

ne lepődj meg emígy
ha rácsodálkozik
nagyéha
gyermekként a felnőttekre

s mit tehet
— ha ismeri a félváros —
fribourgi módra ragad
szoknyához bárszékhez

barátjaival issza a szavakat
keserű ízüket különböző nyelven
újságból ürességük iszonyát
a Buffet de la Gare-ban
na meg Roger Morel borát
a Piganót a Pierrailles-t

„pèdze“ alkot és szeret***

te is hát jóbarát
tisztelt polgár
hippi vagy clochard
gondolkodj el ezen
nagyrítkán ez asztalnál
— ha manapság
ez nem is divat —
mert azért az nem árt
se tudónek se szívnek
de még az agyat sem
viseli meg

à votre santé
egészségedre

IV.

Macskaköveken lépked mellettem
a levetett inség
tizenkilencedik század proli-árnya
a megaranyozó szegénység
Árva Dzodzet nyomorából
akarata ellen kultúra:
középkorból ittfelajított Óvárosom

szavaink malterával téglára téglá
emlék-gyökerekből Harmónia
jövőt tápláló múlt létünk köveit kötön
kudarcaink reménye

Pont de Gottéron és Zähringenek Hidja
örkődő szikiák védő félkörén

kipufogókból elszálló érvek
energiaválság: ironia
megbillent hitünk az időben
kibicsaklott lépteink
a Route des Alpes nyíl-ívén
a Pérolles Hidja felé

* „Dzodzet“: fribourgi tájszólásban a jelentése József. Régebben, az egyház fénykorában, a fél város fiúgyermeké József névre hallgatott, innen a fribourgiai gúnyneve: Dzodzet. Különösen a református kantonok élnek vele szeretettel. A vers franciául a Buffet de la Gare — Fribourg leghíresebb vendéglője és étterme — úgynevezett művészasztalnál van elhelyezve a falon, az odajáró festők képeivel együtt. Fribourg kanton 1981-ben ünnepli 500 éves belépésének jubileumát a svájci „Confédération“-ba, a ciklus ez alkalommal fog franciául is megjelenni.

** Négy hivatalos nyelven „közlekednek“ egymással Svájcban: németül, franciául, olaszul és románul (retorómán). Minden honpolgárnak joga van e nyelveken bárhol az országban a hatóságokhoz folyamodnia, s bármelyik törvényszéken saját anyanyelvét használnia. A kisebbségi falvakban és városokban a hatóságok kötelesek a helységek és az utcák neveit két nyelven jelölni. Az oktatás is párhuzamos osztályokban folyik.

*** „Pèdze“ a fribourgi tájszólás szerint: odaragad, vagyis nem tud felkelni a kocsmasztaltól. lopja a napot.

eldobott lélegzéseink a Sarine-ba
az eldobó társadalomban
félültős álmaink kurta valósága
nyomós énünk hájas biztossággal
a súlytalan cél felé
vakok világa! — te gyönyörű város
a Tour de Dürrenbühlből kincsem
szemed kincse
vándor
míg lehet

Jer gyalog megtekinteni

X.

Mókás a „Nagy-tétényi Hires“

s Bogár a füрге lábú vizsla pulikutyám
pusziszkodó kedvű vagány
mindkettő külföldre
Pensier-ba szakadt
hazánkfia
pardon: hazánk lányai
szűz szukai
úgyhogy ha tüzelnek
a villám körül kergül
éjszaka a félfalu kanja
Joe a szomszédunk kutyája
szeme majd kiesik reggel
úgy udvarol nekem a kerítés előtt
farkesóválva nyüszít nyomatékkkal
hogy végre szánjam meg
bár máskor elfordul undorral
rám se pillant
de most csordul a nyála
félábon pisálva

ilyenkor
jobban őrzöm kutyáim akár a lányom
nem is értik a dolgot
minek e nagy felhajtás
ami a gazdinak szabad
miért nem szabad nekik?

bizony kutyáim
oka: a nyamvadtt pedigre
ez teszi az életet oly korcsá

de ígérem szavamra
lesz pulilegény vizslaférj
csak érjünk a nyáron
megint újra haza:
Hévizre a Balaton mellé
a halsütőnél faggatva a fogast
hogy hol jobb ízű az élet

vakkantanak:
ahol gazdám ott hazám

én morgok:
ahol ti vagytok ott az otthonom

XVI.

Korcsmárosok távoznak
újak jönnek helyükbe

— de akik mennek mindig telt erszéanyel
mert vendéglősök ritkán mennek tönkre
akár a patikusok —

korcsmárosok jönnek-mennek
de a Buffet de la Gare
a nagyvilágba futó sinekkel
és mi ketten Arnóval mi maradunk
mint két veréb behúzódba egy sarokba
kiknek tollát a nikotin fakóra szítja
— nem lévén dohányos

nekem csak passzívan
s szavaikat az idő

és elszárgul napjaikon a gyorsvonat

korcsmárosok cserélődnek
meg nem épülő chalet-nkból egy téglával
többel a zsebükben
a koporsójukhoz borunk árából
egy deszkalappal
korcsmárosok váltakoznak
mint az árak is mindig fölfelé
így lesz minden pohár nehezebb ízében
minden év gyorsabb
minden gyorsvonat:

hallgatagságunkkal vonatkerekeken
elfutó új tavasz

új ős iskolakezdéssel
sok új diák egyre kevesebb reménnyel
mert a hitet életben-emberségben
nem áruházakban árulják

mint két veréb behúzódba egy sarokba
némaságunkon szétpukkad
egy-egy pillanat
poharunkban illanó buborék lesz
minden este
időnk egy szívveréssel újfent kevesebb

a szavak ízét is alig ízleljük már Arnóval
ízellené párolják azokat hévvel
a mindentudó nyelvészek
hogy éppen még lélegzenek
asztmás reménnyel a jövőre
üressé gyalázzák a politikusok
ami marad bennük aztán még élet
reklámnak a koporsógyárosok

így inkább megmártjuk nyelvünket
valamelyik nemes lébe
Roger borába a Pierrailles-ba
s esettentünk hallgatag
mint valaha az iskolapadban
csodálkozó kisdíák

amikor a boldogságot
még nem áruházakban
hipermarchékban: Migros-ban Coopban
a Grand-Magasin-
vagy a Placette-ben mérték
a kalandot se méterrel
nem is kilóval az álmokat
vagy sebességgel a bölcső célját
szív értelmét a bankokban

s ha körülüli asztalunkat néhány okos fej
a Collège-ből vagy az Uni-ból

egy-két barát
— ritka örömteli pillanat —
kik forradalmat nem az apjuk zsebére
szavalnak
ilyenkor egy mondat erejéig
hiszek a szavakban

Árva Dzodzet a fribourgi költő
Göcsejből Lajos Major-Zala
mint egykor Szombathelyen
a prémontrei gimnáziumi padban
elmerengő kisdíák

kerekasztalunknál
mely Roger jóvoltából sohase lett kerek
festők piások színekkel Igazat faragók
hogy nagynéha győzzön a Szép is
a Gonoszság ellen
Laurant Chuard a keményöklű Gazdag
szelídíti magát törekeny esettel
Pierre Spori Nestlé kórházából
éppen kidobotván a beképzelt beteg
éji pillangóit színes krétával
böki a papírra

nyállal időzítve borral megkeverve
vagy August nyakában kerge propellerrel
elrepülni készen

hát Bruno a Modern méterrel mért
söröskancsók előtt Röstit álmodozva
Raymond Meuwly kerékpárról
rakétára váltva a halhatatlanságba
Jacques Mester a filozófus
a Kollégium és a Katedra között
Athanase a kávézó Reverendus
aggódva pillog Brazília felé
Franz Aebischer a kóborló költő
Franciahonból megtért Senselandba
irtani szent gyomot burjánzó ígéket
sánta politikát iróniával

de istenemre még mennyit kifelejték
René például a Roi de Pèdze
bárok császára
vagy Flavio a tesszini Ahasverus

így megférve egymással akár e papíron
közös asztaluknál közös gondjainkkal
már nem is kérdezzük ha kint szirénázva
mentő- vagy rendőrkocsi száguld:
hogy miért is rohannak az emberek
a sír felé

barátaim proszít!

XXIV.

Újra Arno jut eszembe a jóbarát
a Collège Saint-Michel irodalomtanára
kinek bögyét egykor költészettel
művészettel telebeszéltem
s ő csak hallgatott

böles volt és hallgatott

versekkel fizettem — ami Svájcban
nem szokás —
pohár bor mellett a türelmét
versekkel mik nem hoznak kamatot
s hozzá amiket ő soha nem olvasott
mert magyarul egy kukkot sem tudott

de ő türelmesen biccentett és hallgatott

böles volt és hallgatott

s mikor már vers verse nőtt
kötet kötetre — hol itt hol ott
a kritikusok jól elverték rajtam a port
vagy ami még rosszabb:
hagyták porosodni szavaim —
bár ő belőlük egy szót sem értett
de figyelt rám és hallgatva biztatott

böles volt és hallgatott

ő tudta egyedül Fribourgban
hogy én nemesak Árva Dzodzet
immár költő is vagyok
anélkül hogy olvasott

s amikor tiz év után első
francia versem előtt
kiváncsi-tisztelgőn szemüveget cserélt
karvaly orrán a tükörben is
megbillent a fény
s vele a korty a szóban torkán
hogy én valóban verselek

s azóta is ha új versem kerül
olvasószemüvege elé
— a szemüveg váltás mily
ünnepélyes pillanat —
én melankolikusan hallgatok

hallgatok pedig böles se vagyok

kár — gondolom ilyenkor — hogy
már úgy ért
hogy szavakkal is megért.